

باسمه تعالی

مدت امتحان : ۹۰ دقیقه	ساعت شروع : ۹ صبح	رشته‌ی : ادبیات و علوم انسانی	سوالات امتحان نهایی درس : آرایه های ادبی
تاریخ امتحان : ۱۳۸۹ / ۶ / ۱۸	سال سوم آموزش متوسطه		
مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir	دوره‌ی تابستانی (شهریور ماه) سال ۱۳۸۹		

ردیف	سوالات	نمره
۱	بیتی که هر دو مصراع آن قافیه داشته باشند، چه نام دارد؟	۰/۲۵
۲	علت نام گذاری «قطعه» را بنویسید.	۰/۵
۳	درون مایه‌ی کتاب «مثنوی مولوی» را بنویسید.	۰/۲۵
۴	حلقه‌ی ارتباط همه‌ی رشته‌های «مسمط» چه نام دارد؟	۰/۲۵
۵	قدیمی ترین «مستزاد» در دیوان کدام شاعر آمده است؟	۰/۲۵
۶	کدام پایه‌های تشبیه در تمام تشبیهات حضور دارند؟ این پایه‌ها را در بیت زیر بیابید. « چون شبنم اوفتاده بدم پیش آفتاب مهرم به جان رسید و به عتیق برشدم »	۱
۷	در بیت «گر به اقلیم عشق روی آری / همه آفاق گلستان بینی» یک «اضافه‌ی تشبیه‌ی» بیابید.	۰/۲۵
۸	در بیت زیر، حذف برخی از پایه های تشبیه سبب ایجاد چه نوع تشبیه‌ی شده است؟ یک نمونه از این نوع تشبیه را در این بیت، مشخص کنید. « اشکم ، ولی به پای عزیزان چکیده‌ام خارم، ولی به سلیقه‌ی گل آرمیده‌ام »	۰/۵
۹	در بیت «جرم گردون تیره و روشن در او آیات صبح / گویی اندر جان نادان ، خاطر داناستی» الف) کدام واژه نشان دهنده‌ی پیوند شباهت است؟ ب) «وجه شبه» را بنویسید.	۰/۷۵
۱۰	عبارتی بنویسید که در آن واژه‌ی «بازار» به صورت استعاره‌ی مصرحه به کار رفته باشد.	۰/۵
۱۱	در بیت «در پیشگاه دل ، تو بهاری ترین بهار / در آسمان جان، تو طلایی ترین شبی» ترکیب مشخص شده، چه نوع استعاره ای است و چگونه پدید آمده است ؟	۰/۷۵
۱۲	با توجه به بیت « در زلف چون کمندش ای دل میبج ، کان جا / سرها بریده بینی بی جرم و بی جنایت» الف) یک «استعاره» بیابید. ب) «مشبّه‌به» این استعاره را بنویسید. پ) با توجه به «مشبّه‌به» نوع دقیق این استعاره را مشخص کنید.	۰/۷۵
۱۳	در کدام یک از ابیات زیر ، نوع علاقه‌ی مجاز «کلیه» است ؟ این «مجاز» را بیابید و «مفهوم» و «قرینه»ی آن را بنویسید. الف) از تو به که نالم که دگر داور نیست ب) دست درحلقه‌ی آن زلف دوتا نتوان کرد وز دست تو هیچ دست بالاتر نیست تکیه برعهده تو و باد صبا نتوان کرد	۱
« ادامه‌ی سوالات در صفحه‌ی دوم »		

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۹ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوّم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۸ / ۶ / ۱۳۸۹	مرکز سنجش آموزش و پرورش	دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دوره ی تابستانی (شهریور ماه) سال ۱۳۸۹
http://aee.medu.ir			

ردیف	سؤالات	نمره
۱۴	کدام واژه در بیت زیر هم «استعاره» و هم نوعی «مجاز» است؟ «علاقه» ی این مجاز را بنویسید. الا ای باد شبگیری بگو آن ماه مجلس را	۰/۵
۱۵	با توجه به بیت «شبی یاد دارم که چشمِ نخفت / شنیدم که پروانه با شمع گفت» الف) واژه ی مشخص شده «مجاز» از چیست؟ ب) «قرینه» ی این مجاز را بنویسید.	۰/۵
۱۶	در ابیات زیر، «کنایه» ها را بیابید و مفهوم آن ها را بنویسید. الف) از مکافات عمل غافل مشو ب) چرا گوید آن چیز در خُفیه مرد گندم از گندم بروید، جو ز جو که گر فاش گردد شود روی زرد	۱
۱۷	در بیت «دلم شکسته تر از شیشه های شهر شماسست / شکسته باد کسی کاین چنین مان می خواست» الف) کدام «صامت» بیشتر از بقیه تکرار شده است؟ ب) نام آرایه ی ادبی حاصل از این تکرار چیست؟	۰/۵
۱۸	در بیت «گفتم به نیرنگ و فسون، پنهان کنم ریش درون / پنهان نمی ماند که خون، برآستانم می رود» الف) یک سجع «مطرف» و یک سجع «متوازی» بیابید. ب) به این نوع سجع در شعر چه می گویند؟ پ) واژه ای بنویسید که با واژه ی «پنهان» سجع «متوازن» داشته باشد.	۱
۱۹	آیا می توان بیت زیر را نمونه ی مناسبی برای آرایه ی «ترصیع» دانست؟ چرا؟ «بری ذاتش از تهمت ضد و جنس غنی ملکش از طاعت جن و انس»	۱
۲۰	در عبارت «کتابی که در او داد سخن آرایی توان داد، ابداع کنم» الف) کدام واژه ها در پیدایش موسیقایی ترین نوع جناس مؤثرند؟ ب) معنی واژه های هم جنس را بنویسید.	۱
۲۱	در بیت های زیر «جناس» ها را بیابید و «نوع» دقیق هریک را بنویسید. الف) دیده ی سیر است مرا، جان دلیر است مرا ب) بشوی ای خردمند از آن دوست دست زهره ی شیر است مرا، زهره ی تابنده شدم که با دشمنانت بود هم نشست	۱/۵
۲۲	با توجه به بیت «هم نظری، هم خبری، هم قمران را قمری هم شکر اندر شکر اندر شکری» الف) برای واژه ی مشخص شده، یک واژه ی «هم ریشه» بنویسید. ب) هم ریشگی دو یا چند کلمه چه نام دارد؟ پ) چرا این بیت نمونه ی مناسبی برای آرایه ی «تصدیر» نیست؟	۱
	«ادامه ی سؤالات در صفحه ی سوّم»	

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۹ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۸۹ / ۶ / ۱۸	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دوره ی تابستانی (شهریور ماه) سال ۱۳۸۹		مرکز سنجش آموزش و پرورش	http://aee.medu.ir

ردیف	سؤالات	نمره
۲۳	حضور کدام واژه ها مشخصاً در بیت زیر، آرایه ی «مراعات نظیر» را به وجود آورده است؟ اشارت داستانی موجود در بیت، سبب پیدایش کدام آرایه ی معنوی شده است؟ « یاد یاران یار را میمون بود خاصه کان لیلی و این مجنون بود »	۱
۲۴	میان کدام واژه ها در بیت زیر آرایه ی «تضاد» وجود دارد؟ « از همگان بی نیاز و بر همه مشفق از همه عالم نهان و بر همه پیدا »	۰/۵
۲۵	در هریک از بخش های مشخص شده ی اشعار زیر، کاربرد کدام آرایه ی معنوی آشکار است؟ الف) حرف رنگینی زسوز عشق دارم بر زبان ب) شاید ار وقت سخن باشم تو را از اهل بیت پ) دولت فقر خدایا به من ارزانی دار دود دل خیزد، اگر چون شمع خاموشی کنم چون محمد گفت: «السلامان منا اهل بیت» کاین کرامت سبب حشمت و تمکین من است	۱/۵
۲۶	در بیت «زهره سازی خوش نمی سازد، مگر عودش بسوخت / کس ندارد ذوق مستی، می گساران را چه شد» الف) کدام واژه دارای دو معنی است؛ اما فقط یک معنای آن در این بیت، کاربرد دارد؟ ب) این واژه در معنی دیگر (معنی دوم) با کدام واژه تناسب دارد؟ پ) این کاربرد سبب ایجاد کدام آرایه ی معنوی شده است؟	۱
۲۷	در بیت «ای شاهد افلاکی، در مستی و در پاکی / من چشم تو را مانم، تو اشک مرا مانی» «لف و نشر» از نوع است و «رابطه» ی لف و نشر می باشد.	۰/۵
۲۸	با توجه به بیت «چو صبح صادق آمد راست گفتار / جهان در زر گرفتی محتشم وار» الف) شاعر مخاطب را به چه دعوت کرده است؟ ب) دلیل شاعر برای اقناع مخاطب، سبب ایجاد کدام آرایه ی معنوی شده است؟	۰/۵
	«موفق باشید»	جمع نمره ۲۰

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۹ صبح
سال سوّم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۸ / ۶ / ۱۳۸۹	
دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در	دوره ی تابستانی (شهریورماه) سال ۱۳۸۹	مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	مُصَرَّع (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲	گویا پاره‌ای از میان یک قصیده است. (۰/۵)	۰/۵
۳	عارفانه (۰/۲۵)	۰/۲۵
۴	بند (۰/۲۵)	۰/۲۵
۵	مسعود سعد (۰/۲۵)	۰/۲۵
۶	مشبّه (۰/۲۵) ، مشبّه‌به (۰/۲۵) (یا طرفین تشبیه ۰/۵) مشبّه: من (یا شناسه «م» در فعل بُدم) (۰/۲۵) ، مشبّه‌به: شبنم (۰/۲۵)	۱
۷	اقلیم عشق (۰/۲۵)	۰/۲۵
۸	تشبیه بلیغ (۰/۲۵) ، اشکم (یا خارم) (۰/۲۵)	۰/۵
۹	الف (گویی (۰/۲۵)) ب) درخشش و روشنایی (۰/۲۵) در دل تاریکی (۰/۲۵)	۰/۲۵
۱۰	در این بازار اگر سودی است با درویش خرسند است / خدایا منعمم گردان به درویشی و خرسندی (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۱۱	استعاره‌ی مکنیه (یا اضافه‌ی استعاره‌ی) (۰/۲۵) ، جزئی از مشبّه‌به (ساختمان) (۰/۲۵) به مشبّه (دل) اضافه شده است (۰/۲۵) (یا مشبّه ، همراه یکی از اجزای مشبّه به آمده است و به آن اضافه شده است ۰/۵)	۰/۲۵
۱۲	الف (دل (۰/۲۵)) ب) انسان (۰/۲۵) پ) تشخیص (انسان انگاری ، جان بخشی) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۱۳	بیت ب) (یا دست در حلقه‌ی ...) (۰/۲۵) ، مجاز: دست (۰/۲۵) مفهوم: انگشتان دست (۰/۲۵) ، قرینه: در حلقه‌ی زلف جای گرفتن (یا بقیه‌ی واژگان مصراع اوّل) (۰/۲۵)	۱
۱۴	ماه (ماه مجلس) (۰/۲۵) ، علاقه: شباهت (۰/۲۵)	۰/۵
۱۵	الف (کلّ وجود (یا خود شاعر) (۰/۲۵)) ب) نخفت (۰/۲۵)	۰/۵
۱۶	الف (گندم از گندم بروید ، جو ز جو (یا مصراع دوم) (۰/۲۵)) مفهوم: نتیجه‌ی هر عملی متناسب با همان عمل است (یا هر پاسخ درست و مشابه دیگر) (۰/۲۵) ب) (روی زرد (۰/۲۵)) مفهوم: شرمندگی (سرافکندگی ، خجل شدن یا هر پاسخ درست و مشابه دیگر) (۰/۲۵)	۱
۱۷	الف (ش (۰/۲۵)) ب) واج آرایی (یا نغمه‌ی حروف) (۰/۲۵)	۰/۵
	« ادامه در صفحه‌ی دوم »	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۹ صبح
سال سوّم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۸ / ۶ / ۱۳۸۹	
دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در	دوره ی تابستانی (شهریورماه) سال ۱۳۸۹	مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۸	الف) سجع مطرّف: فسون و خون (یا درون و خون) (۰/۲۵) ، سجع متوازی: فسون و درون (۰/۲۵) ب) قافیه ی میانی (یا درونی) (۰/۲۵) پ) پیدا (یا هر واژه ی درست دیگر) (۰/۲۵)	۱
۱۹	خیر (۰/۲۵) ، زیرا تمام سجع های این موازنه (۰/۵) متوازی نیستند (۰/۲۵) (یا هر پاسخ درست و مشابه دیگر)	۱
۲۰	الف) داد ، داد (۰/۵) ب) داد اوّل: حق و انصاف (۰/۲۵) ، داد دوّم: ادا کردن (فعل ماضی است) (۰/۲۵)	۱
۲۱	الف) جناس: سیر و شیر (۰/۲۵) ، نوع جناس: ناقص اختلافی (۰/۲۵) جناس: زهره و زهره (۰/۲۵) ، نوع جناس: ناقص حرکتی (۰/۲۵) ب) جناس: دوست و دست (۰/۲۵) ، نوع جناس: ناقص افزایشی (۰/۲۵) (توجه: در نوشتن نوع جناس، به ذکر اختلافی، حرکتی و افزایشی هم نمره تعلق می گیرد.)	۱/۵
۲۲	الف) منظر (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۲۵) ب) اشتقاق (۰/۲۵) پ) زیرا واژه ای در آغاز و پایان بیت تکرار نشده است. (۰/۵)	۱
۲۳	لیلی (۰/۲۵) مجنون (۰/۲۵) ، تلمیح (۰/۵)	۱
۲۴	نهان (۰/۲۵) ، پیدا (۰/۲۵)	۰/۵
۲۵	الف) حس آمیزی (۰/۵) ب) تضمین (۰/۵) پ) تناقض (۰/۵)	۱/۵
۲۶	الف) عود (۰/۲۵) ب) بسوخت (۰/۲۵) پ) ایهام تناسب (۰/۵)	۱
۲۷	مرتب (۰/۲۵) مشبّه و مشبّه به (یا تشبیه) (۰/۲۵)	۰/۵
۲۸	الف) راست گفتاری (۰/۲۵) ب) حسن تعلیل (۰/۲۵)	۰/۵
	«خسته نباشید»	جمع نمره
		۲۰